

WERSJA nr 0.02

ZADANIE 3

pn. Opracowanie przygotowujące rozwiązania prawne, kontrolne oraz inwestycyjne na bazie „Wytycznych w zakresie lokalizacyjnych i technicznych aspektów zabudowy na obszarach zagrożenia powodziowego”

3.2 Opracowanie Raportu w zakresie możliwości lokalizacji i wymagań dla zabudowy i zagospodarowania terenu na obszarach zagrożonych powodzią stosowanych w Polsce wraz z analizą obowiązujących rozwiązań prawnych

CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

w ramach projektu

„Wdrożenie instrumentów wspierających realizację działań PZRP”

Dofinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Państwowe
Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie

Łódź/Gdynia, kwiecień 2020 r.

Wykonawca zadania w składzie:

wind-hydro

WIND-HYDRO Grzegorz Łukasiewicz
ul. Opiekuńcza 19, 93-411 Łódź
www.windhydro.pl

Kancelaria Radców Prawnych CIC
Pikor, Behnke, Dmoch, Fryzowski Sp.p.

ul. Śląska 50/6, 81-310 Gdynia
www.kpcic.gdynia.pl

Historia zmian

Wersja	Data	Autor	Zakres zmian
0.01	07.04.2020 r.	Krzysztof Okrasiński Małgorzata Stolarska (WIND-HYDRO) Michał Behnke (KPCIC)	wstępna wersja przekazana do oceny
0.02	20.04.2020 r.	Krzysztof Okrasiński Małgorzata Stolarska (WIND-HYDRO) Michał Behnke (KPCIC)	druga wersja przekazana do oceny i finalna

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	5
2. Dokumenty szczebla krajowego	8
2.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	8
2.2. Polityka Ekologiczna Państwa 2030.....	11
2.3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.....	14
2.4. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi rolnictwa i rybactwa 2030	15
2.5. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030	17
2.6. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej	20
2.7. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	22
2.8. Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego	25
2.9. Program adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatycznych do roku 2020.....	27
3. Dokumenty szczebla wojewódzkiego i regionalnego	29
3.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.....	29
3.2. Warunki korzystania z wód.....	31
3.3. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego	34
3.4. Program działań zwiększających retencję na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na obszarze ZP Wkry	36
3.5. Program wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla RZGW Kraków	39
4. Dokumenty szczebla lokalnego	41
4.1. Program ochrony środowiska dla miasta Mielca.....	41
4.2. Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu	43
4.3. Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Otmuchów	46

4.4. Gminne uchwały dotyczące i retencji rozwiązań z zakresu wód opadowych	47
4.5. Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020.....	50
5. Podsumowanie	52
6. Spis załączników	58
7. Spis literatury	59

1. Wprowadzenie

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie wyników analizy wybranych dokumentów planistycznych pod kątem zawarcia w nich instrumentów wspierających realizację planów zarządzania ryzykiem powodziowym (dalej: PZRP).

Wyniki ww. analizy stanowią podstawę dla określenia dobrych praktyk, o potencjale standardu dla zapisów planistycznych w dokumentach planowania w gospodarowaniu wodami oraz dokumentach planistycznych z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego. Wskazywać mają również na rozwiązania warte propagowania w działaniach strategicznych podejmowanych przez organy administracji publicznej i jednostki samorządu terytorialnego. Analiza ma określić również potrzeby w zakresie pożądanych zmian legislacyjnych, które mogłyby zmienić status poszczególnych rozwiązań, nadając im charakter normatywny, a także mogłyby wspierać ich wdrażanie lub rozpowszechnianie, jak też, usuwałyby bariery prawne, utrudniające obecnie takie wdrożenie.

Opracowanie ma charakter pomocniczy dla innych dokumentów sporządzanych w ramach projektu „Wdrożenie instrumentów wspierających realizację działań PZRP” (Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym).

Analizą objęto szeroki zakres dokumentów o charakterze planistycznym, programowym i strategicznym oraz dokumentów o charakterze zbliżonym (np. uchwały rad gminy w sprawie dotowania rozwiązań z zakresu retencji lub rozporządzenia w sprawie warunków korzystania z wód), które uznano za akty mogące zawierać instrumenty wspierające PZRP. Część z tych dokumentów znajduje bezpośrednie umocowanie w przepisach (np. strategię rozwoju lub programy ochrony środowiska), natomiast część z nich ma charakter nawiązujący do zadań będących w kompetencjach organu administracji, niemniej nie są to dokumenty obligatoryjne do wykonania (np. miejskie plany adaptacji do zmian klimatu). Dokonując wyboru dokumentów do analizy zastosowano następujące kryteria:

- dokumenty mają potencjał do zawarcia w nich ustaleń nawiązujących do zarządzania ryzykiem powodziowym (fakt niewykorzystania tego potencjału nie jest przesłanką do pominięcia dokumentu w analizie), możliwych do przełożenia na treść planów, programów i strategii niższego szczebla lub na rozstrzygnięcia administracyjne;
- dokumenty mają przełożenie na działalność administracji publicznej (zarówno, gdy ta administracja występuje w roli podmiotu inicjującego realizację działań lub zamierzeń planistycznych, jak też, gdy administracja ocenia dopuszczalność realizacji działań lub przedsięwzięć realizowanych przez odrębne podmioty);
- dokumenty mają charakter strategiczny – bez względu na ich nazwę;
- dokument jest obowiązujący (np. przyjęty uchwałą) lub jest uznawany za przyjęty i obowiązujący (co wyraża się np. w wykazie dokumentów objętych monitorowaniem na potrzeby programowania i monitorowania polityki rozwoju, realizowanym przez Główny Urząd Statystyczny w ramach systemu STRATEG);

- dokumenty mają reprezentować różne szczeble administracji publicznej (w celu przedstawienia reprezentatywnej grupy dokumentów mogących zawierać instrumenty wspierające PZRP);
- dokument obejmuje zakresem swoich ustaleń terytorialnych obszar szczególnego zagrożenia powodzią.

Ponadto, wykorzystano doświadczenia autorów z przeprowadzonych prac eksperckich i doradczych. Podstawowym kluczem do wyboru dokumentów przedstawionych w niniejszej pracy była możliwość zawarcia w nich zapisów, które można uznać za instrumenty wspierające PZRP.

W ten sposób ustalono, że duży potencjał tkwi w dokumentach, które są przyjmowane nie tylko w oparciu o ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne¹, ale również w oparciu o przepisy wynikające w szczególności z:

- ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju²,
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³,
- ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁴,
- ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁵,
- ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska⁶.

W niniejszej analizie pominięto dokumenty regulujące zasady zagospodarowania przestrzennego, z uwagi na specyfikę i obszerność tematu. Zagadnienia planowania przestrzennego omówiono w odrębnym opracowaniu. Oznacza to również, że zakresem prac nie objęto opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko i innych dokumentów o zbliżonym charakterze (np. Studium wielofunkcyjnego zagospodarowania przestrzennego Warty i Noteci). Pominięto również omówienie:

- obowiązujących PZRP – gdyż oczywiste i logiczne jest, że plany te są kluczowym dokumentem wykorzystującym w możliwie szeroki sposób potencjał związany z obszarem regulacji oraz właśnie te plany wskazują na instrumenty możliwe do uwzględnienia w innych dokumentach;
- obowiązujących planów gospodarowania wodami – ponieważ ich opracowanie było zintegrowane z tworzeniem i przyjmowaniem PZRP w taki sposób, że dokumenty są z sobą bezpośrednio powiązane i wykorzystują w tym zakresie potencjał adekwatny do stanu prawnego obowiązującego na dzień ich przyjmowania;
- dokumentów, które w przeszłości opracowywano w skali zlewni, ale z uwagi na opracowanie PZRP utraciły one swą aktualność i zostały uznane za dokumenty nieobowiązujące (np. studia ochrony przeciwpowodziowej, programy inwestycyjne zlewni);

¹ Dz.U. z 2020 r., poz. 310 ze zm.

² Dz. U. z 2019 r., poz. 1295 ze zm.

³ Dz. U. z 2019 r., poz. 506 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2019 r., poz. 1398 ze zm.

⁵ Dz. U. z 2020 r., poz. 293

⁶ Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 ze zm.

- dokumentów, które są opracowywane lub projektowane (np. plan przeciwdziałania skutkom suszy).

Natomiast zidentyfikowane dokumenty o charakterze quasi-planistycznym, które mogą – najczęściej na poziomie lokalnym – w znacznym stopniu przyczyniać się do wdrażania instrumentów wspierających realizację PZRP.

Przeanalizowane dokumenty poddano weryfikacji pod kątem zawartości następujących elementów (tj. ww. instrumentów):

1. rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią,
2. rozwiązania dotyczące relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią,
3. rozwiązania dotyczące zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu,
4. rozwiązania dotyczące dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego,
5. rozwiązania dotyczące zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi.

Reprezentatywne dokumenty przedstawiono w niniejszej pracy w formie syntetycznych matryc, w których wskazano nazwę dokumentu, podstawę prawną jego przyjęcia lub opracowania oraz zawartość instrumentów wspierających realizację PZRP, opatrując komentarzem subiektywnie wybrane aspekty.

2. Dokumenty szczebla krajowego

2.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) została przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. SOR jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Stanowi ona obowiązujący, kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Stanowi jednocześnie podstawę do określenia nowego systemu dokumentów strategicznych. Dokument ten wprowadza szeroką gamę inicjatyw, łącznie z ponad 180 projektami strategicznymi i flagowymi, które służą realizacji celów strategicznych. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem.

Tabela 1 – Analiza dokumentu: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020

NAZWA DOKUMENTU: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
1. Charakter prawny dokumentu:
Średniookresowa strategia rozwoju kraju, o której mowa w art. 9 pkt. 2 i 12a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwojowej.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
<p>Strategia wskazuje wśród działań do 2020 r. m.in. następujące pozycje:</p> <ul style="list-style-type: none">• „Wdrożenie Planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy i opracowanie ich aktualizacji”,• „Rozwiązanie kwestii środowiskowych, w tym (...) dostosowanie/adaptacja obszarów zurbanizowanych do zmian klimatu”,• „Poprawa dostępu do usług publicznych i optymalizacja zagospodarowania przestrzennego w skali miast i ich otoczenia”. <p>Strategia ustala działania o charakterze ciągłym, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none">• „Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji”,• „Zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni”,• „Rozwój infrastruktury zielonej i błękitnej obszarów zurbanizowanych, w celu zachowania łączności przestrzennej wewnątrz tych obszarów i z terenami otwartymi oraz wspomagania procesów adaptacji do zmian klimatu”.

Strategia wskazuje na konieczność realizacji projektów strategicznych, wśród których wymienia się m.in. Kodeks urbanistyczno-budowlany (KUB). Ma on stanowić kompleksową regulację zakładającą osiągnięcie trzech głównych celów: 1) przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego, 2) usprawnienie procesów inwestycyjno-budowlanych, 3) zapewnienie sprawnej i terminowej realizacji inwestycji celu publicznego.

Kodeks ustanowi nowe podstawy normatywne systemu planowania przestrzennego na wszystkich poziomach, zapewniając mu skuteczność oraz należyte powiązanie z polityką rozwoju i polityką finansową. Ma on zabezpieczyć interes publiczny w sferze inwestycji celu publicznego, zastępując wszystkie obowiązujące specustawy jednolitą ścieżką przygotowania i realizacji inwestycji. Zaproponowane regulacje mają poprawić funkcjonowanie planowania przestrzennego, by w efekcie osiągnąć racjonalizację wydatków publicznych na rozwój i późniejszą eksploatację infrastruktury.

3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:

Brak bezpośrednich ustaleń.

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

Strategia wskazuje (na str. 335), że „wieloletnie zaniedbania gospodarki wodnej, wynikające z jej niedoinwestowania, są przyczyną zbyt małej wielkości zasobów zmagazynowanych w sztucznych zbiornikach wodnych oraz niskiej efektywności systemu ochrony przeciwpowodziowej kraju. Skuteczność obniżenia ryzyka powodzi wymaga, bowiem równoległego prowadzenia działań nietechnicznych, szerokich zmian w gospodarce przestrzennej i odbudowy retencji terenowej”.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Jak w punkcie 2 i 5.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

Warto dodać, że Strategia przewiduje przebudowę systemu zarządzania rozwojem kraju, co już znalazło przełożenie na rzeczywistość w formie uchwały nr 162 Rady Ministrów z dnia 29 października 2018 r. w sprawie przyjęcia „Systemu zarządzania rozwojem Polski”. Dokument ten zakłada, że podstawową rolę programującą – identyfikującą wyzwania, określającą cele rozwoju oraz wskazującą kierunki działań i instrumenty realizacyjne – będzie pełnić ograniczona liczba wzajemnie powiązanych dokumentów, tworzących zasadniczą oś programująco-planistyczną systemu rozwoju. Dokumenty składające się na system zintegrowanych dokumentów strategicznych będą przygotowywane na różnych poziomach zarządzania: krajowym, regionalnym oraz lokalnym. „System zarządzania rozwojem Polski” przewiduje następujący układ nowych dokumentów strategicznych:

1. Koncepcja Rozwoju Kraju – KRK (dokument zastąpi obowiązujące dokumenty: Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 oraz Długookresową Strategię Rozwoju Kraju),
2. Zintegrowana Strategia Rozwoju Kraju (obecnie rolę tę pełni Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju),
3. Horyzontalne Zintegrowane Strategie Rozwoju – HZSR; przewiduje się następujące dokumenty:
 - Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki (Strategia Produktowności),
 - Strategia rozwoju kapitału ludzkiego,
 - Strategia rozwoju kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność),
 - Strategia Sprawne Państwo,
 - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego,
 - Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa,
 - Strategia rozwoju transportu,
 - Polityka energetyczna Polski,
 - Strategia zarządzania środowiskiem (Polityka ekologiczna państwa 2030);
4. Zintegrowana Strategia Rozwoju Województwa – zastąpi strategię rozwoju województwa i plany zagospodarowania przestrzennego województwa,
5. Zintegrowana Strategia Rozwoju Lokalnego (studium rozwoju gminy) – zastąpi studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategię rozwoju gminy.

Zakłada się, że proponowane zmiany wejdą w życie po 2025 r., co umożliwi zakończenie prac nad dokumentami przygotowywanymi pod nowy okres programowania UE po 2020 r.

2.2. Polityka Ekologiczna Państwa 2030

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska wskazuje w art. 14, że polityka ochrony środowiska jest prowadzona:

- na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

„Polityka ekologiczna państwa 2030– strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” (PEP2030) została przyjęta uchwałą nr 67 Rada Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. Stanowi ona jedną z dziewięciu strategii, stanowiących fundament zarządzania rozwojem kraju. Do zintegrowanych strategii, oprócz Polityki ekologicznej państwa 2030, należą: Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030, Polityka energetyczna Polski do 2040 roku, Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku, Strategia produktywności, Krajowa strategia rozwoju regionalnego, Strategia „Sprawne i nowoczesne państwo”, Strategia rozwoju kapitału społecznego, Strategia rozwoju kapitału ludzkiego.

Rolą PEP2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje ona „Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”. PEP2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021– 2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w tzw. Agendzie 2030.

Tabela 2- Analiza dokumentu: Polityka ekologiczna państwa 2030– strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

NAZWA DOKUMENTU: Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
1. Charakter prawny dokumentu:
Strategia rozwoju, o której mowa w art. 9 pkt. 3 i 13 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwojowej.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Wśród kierunków interwencji PEP2030 jest m.in. „Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych”, w którego opisie sformułowano następującą treść: „Działania adaptacyjne będą polegały na opracowaniu i wdrożeniu dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, wsparciu opracowania i wdrażania planów adaptacji do zmian klimatu dla obszarów zurbanizowanych, budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji (...), renaturyzacji rzek i ich dolin, renaturyzacji mokradł oraz realizacji inwestycji mających na celu ochronę wybrzeża, połączonych

z renaturyzacją wybranych fragmentów wybrzeża (wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione, celowe i możliwe) oraz na rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury na terenach zurbanizowanych. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni, ograniczenie zajmowania gruntów oraz zasklepiania gleby. Należy również zwrócić szczególną uwagę na zagospodarowanie terenu oraz warunki zabudowy obszarów, które są narażone na występowanie powodzi, podtopień oraz erozję brzegów morskich. Do obszarów szczególnie zagrożonych powodzią zalicza się pas techniczny. Biorąc pod uwagę powyższe czynniki, należy skupić się na ochronie szczególnie wrażliwych terenów, w tym pasa wydmowego i obszarów osuwisk przed nadmierną i nieuzasadnioną presją inwestycyjną". (...) Bez wątpienia zmiany klimatu mają także wymiar terytorialny. Szczególnym zagrożeniem, wynikającym ze zmian klimatu, dla strefy brzegowej, a przede wszystkim dla miast portowych i miejscowości nadmorskich, są powodzie od strony morza. Zwiększenie ochrony przed powodzią od strony Morza Bałtyckiego oraz erozją morską będzie związane z realizacją planowanych działań ochronnych oraz monitoringiem brzegu morskiego. Działania te będą polegały m.in.: na sztucznym zasilaniu brzegu, budowie wałów przeciwsztormowych, opasek brzegowych, ostróg brzegowych, falochronów brzegowych czy progów podwodnych. Ważnym elementem ochrony brzegu będzie wykonywanie sztucznego zasilania plaż, służącego odtworzeniu naturalnego systemu ochrony, na który składają się rewy, plaża oraz wydmy. Zadania te są realizowane w ramach Programu ochrony brzegów morskich".

Ponadto, PEP2030 formułuje działanie pn. „Wdrożenie planów zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) dla obszarów dorzeczy, przeprowadzenie ich przeglądu i aktualizacji” (którego wyrazem ma być przede wszystkim aktualizacja PZRP, wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map ryzyka powodziowego i map zagrożenia powodziowego), a także działania pn.:

- „Opracowanie i wdrożenie Programu Rozwoju Retencji”,
- „Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji”,
- „Zrównoważone oraz odporne na zmiany klimatu zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni” (którego wyrazem ma być m.in. zadanie pn. „Analiza aktów prawnych pod kątem wprowadzenia koniecznych zmian umożliwiających sprawne, przystosowane do zmian klimatu i zrównoważone zarządzanie wodami opadowymi na terenach zurbanizowanych oraz przeprowadzenie tych zmian”),
- „Rozwój infrastruktury zielonej i błękitnej obszarów zurbanizowanych w celu zachowania łączności przestrzennej wewnątrz tych obszarów i z terenami otwartymi oraz wspomagania procesów adaptacji do zmian klimatu”,
- „Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska”,
- realizacja projektów strategicznych „Adaptacja do zmian klimatu” (celem projektu jest dostarczenie niezbędnej wiedzy w zakresie zmian klimatu i oceny ich skutków, niezbędnej do poprawy skuteczności oraz efektywności działań adaptacyjnych w sektorach i obszarach wrażliwych na zmiany klimatu), „Kompleksowy program adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatycznych do roku 2020”, „Woda dla rolnictwa” (Celem projektu jest poprawa stabilności i ciągłości produkcji rolniczej w warunkach okresowych niedoborów i nadmiarów wody).

3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:

Brak bezpośrednich ustaleń.

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

Ustalenia przedstawione w pkt 2 oraz działanie pod nazwą „Proekologiczne zarządzanie lokalnymi zasobami wodnymi, obejmujące także kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody” (realizowane poprzez zadanie pn. „Wsparcie realizacji zadań służących osiągnięciu dobrego stanu wód w ramach działania 2.1. POIS”).

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Brak bezpośrednich ustaleń.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

2.3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 została przyjęta uchwałą nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy (wojewódzkie, powiatowe i gminne) oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. KSRR 2030 odegra w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. W dokumencie przewidziano m.in. zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej.

Tabela 3 – Analiza dokumentu: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

NAZWA DOKUMENTU: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
1. Charakter prawny dokumentu:
Strategia rozwoju, o której mowa w art. 9 pkt. 3 i 13 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwojowej.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Strategia wskazuje, że instrumentem jej realizacji będą krajowe i regionalne programy operacyjne. Mają być w nich zawarte cele polityki regionalnej ukierunkowane m.in. na „ograniczenie ekstremalnych skutków zmian klimatu, czystą wodę, ochronę przed powodzią i suszą”. Poza tym, wielokrotnie się wspomina o podejmowaniu działań służących adaptacji do skutków zmian klimatu – jednak bez konkretyzacji ukierunkowanej na sektor/problem/obszar.
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:
Jak w punkcie 3.
5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:
Jak w punkcie 3.
6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:
Brak bezpośrednich ustaleń.

2.4. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi rolnictwa i rybactwa 2030

W dniu 15.10.2019 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 123 w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030” (SZRWRiR 2030). Stanowi ona podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2030. Dokument został opracowany w uzgodnieniu z Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

Tabela 4 – Analiza dokumentu: Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

NAZWA DOKUMENTU: Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030
1. Charakter prawny dokumentu:
Strategia rozwoju, o której mowa w art. 9 pkt. 3 i 13 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwojowej.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
<p>Strategia wskazuje m.in. następujące działania horyzontalne na lata 2020-2030:</p> <ul style="list-style-type: none">• minimalizacja negatywnych skutków zjawisk naturalnych oraz zapobieganie powodziom i suszy,• zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych przez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni,• proekologiczne zarządzanie lokalnymi zasobami wodnymi, obejmujące także kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody. <p>Wśród działań uzupełniających Strategia wskazuje m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none">• wsparcie rozwoju zielonej infrastruktury na wsi w celu adaptacji do zmiany klimatu,• zachowanie właściwych stosunków wodnych oraz zwiększanie retencji wodnej, w tym glebowej,• opracowanie kompleksowej analizy ryzyk występujących w polskim rolnictwie, uwzględniającej szeroko rozumiane bezpieczeństwo żywnościowe oraz wpływ zmian klimatu i gwałtownych zjawisk pogodowych na prowadzenie produkcji rolniczej (w tym suszy oraz powodzi i podtopień),• wyposażenie obszarów wiejskich i rybackich w systemy ostrzegania przed zagrożeniami oraz rozwój infrastruktury technicznej ograniczającej skutki zjawisk pogodowych, np. budowa wałów przeciwpowodziowych, zbiorników retencyjnych.
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

Jak w punkcie 2.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Brak bezpośrednich ustaleń.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

2.5. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK) został przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r. Minister Aktywów Państwowych w dniu 30 grudnia 2019 r. przekazał do Komisji Europejskiej KPEiK, wypełniając tym samym obowiązek nałożony na Polskę przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013.

KPEiK przedstawia założenia i cele oraz polityki i działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej, tj.: bezpieczeństwa energetycznego, wewnętrznego rynku energii, efektywności energetycznej, obniżenia emisyjności oraz badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. Dokument został sporządzony w oparciu o krajowe strategie rozwoju zatwierdzone na poziomie rządowym (m.in.: Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku, Polityka ekologiczna Państwa 2030, Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030) oraz uwzględniając projekt Polityki energetycznej Polski do 2040 r.

Tabela 5 –Analiza dokumentu: Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

NAZWA DOKUMENTU: Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030	
1. Charakter prawny dokumentu:	
Zintegrowany krajowy plan w dziedzinie energii i klimatu, o którym mowa w art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013.	
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodziami:	
KPEiK wskazuje m.in. następujący cel: „Adaptacja do zmian klimatu poprzez zapewnienie zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu, poprzez wdrożenie Polityki ekologicznej Państwa 2030, skutkującej m.in. następującymi efektami:	
<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie do 60% odsetka mieszkańców polskich miast objętych miejskimi planami adaptacji (w porównaniu do wartości bazowej z 2015 r. wynoszącej 0%),• zwiększenie pojemności obiektów małej retencji wodnej do poziomu ok 844 836 dam³ (względem poziomu bazowego w 2016 r. wynoszącego 826 034,2 dam³),• wzrost poziomu lesistości kraju do 31% z obecnych 29,6%.	

W KPEiK wskazuje się również na „działania służące adaptacji do zmian klimatu poprzez zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu”.

Ponadto, w KPEiK zapisano również m.in.:

- 1) „Działania na rzecz dostosowania sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu:
 - Opracowanie i wdrożenie metod oceny ryzyka powodziowego na obszarach miejskich, ze szczególnym uwzględnieniem powodzi błyskawicznych.
 - Zwiększenie odporności systemu zarządzania ryzykiem powodziowym na skutki zmian klimatu, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej.
 - Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych (w miejscach, gdzie nie stoi ona w sprzeczności z innymi ważnymi celami publicznymi).
 - Przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych, w tym realizacja działań wynikających z ustaleń planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy lub ich aktualizacji”.
- 2) Działania na rzecz zapewnienia zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:
 - „Przygotowanie strategii zarządzania ryzykiem na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem działań adaptacyjnych”.
 - „Wdrożenie lokalnych systemów monitoringu, ostrzegania i reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi (np. drożności kanalizacji i systemów odwadniania budowli podziemnych, sytuacji sprzyjających wzrostowi zanieczyszczeń powietrza i wody), w miastach”.
 - „Zapobieganie i ograniczanie skutków katastrof oraz zwiększenie skuteczności reagowania”.
 - „Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego miast koncepcji zielono-niebieskiej infrastruktury (...).Rewitalizacja przyrodnicza, w tym przywracanie zdegradowanym terenom zieleni i zbiornikom wodnym ich pierwotnych funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem małej retencji w miastach. Wymiana szczelnych powierzchni gruntu na przepuszczalne”.
- 3) Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zapobieganie ryzyku klęsk żywiołowych poprzez m.in.:
 - Przegląd i aktualizacja oraz wdrożenie planów zarządzania ryzykiem powodziowym.
 - Wdrożenie Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027.
 - Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji poprzez realizację inwestycji przeciwpowodziowych.
 - Ochrona przed erozją morską i powodzią od strony morza przez prowadzenie działań ochronnych na brzegu morskim oraz strefie wód przybrzeżnych (m.in.: sztuczne zasilanie

brzegu, wały przeciwsztormowe, opaski brzegowe, ostrogi brzegowe, falochrony brzegowe, progi podwodne) wraz z monitoringiem brzegów morskich, w tym strefy przybrzeżnej.

- Zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni.

Według KPEiK do 2030 r. planuje się w pełni wdrożyć system monitoringu stanu środowiska oraz system wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu dla miast i obszarów wiejskich. Jednocześnie prace w zakresie miejskiej polityki przestrzennej będą prowadzone z uwzględnieniem aspektów zmian klimatu.

3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:

W KPEiK sformułowano „działania na rzecz kształtowania postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu”, które obejmują m.in.:

- edukację i zwiększanie świadomości w zakresie zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów;
- organizowanie szkoleń w zakresie: zmian klimatu oraz metod zapobiegania i ograniczania ich skutków dla mieszkańców terenów zagrożonych powodzią, osuwiskami i silnymi wiatrami;
- organizowanie szkoleń dla rolników w zakresie zmian klimatu oraz metod zapobiegania i ograniczania ich skutków;
- włączenie lokalnych społeczności i administracji samorządowej do działań zapobiegających skutkom zmian klimatu;
- wypracowanie kompleksowych rozwiązań w zakresie pomocy państwa udzielanej na pokrycie strat w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz rozwijanie systemu ubezpieczeń obejmujących ryzyko wynikające ze zmian klimatu.

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

Jak w punkcie 2.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Jak w punkcie 2.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

2.6. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej została zatwierdzona 5 listopada 2014 roku przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Powiązana jest ona ze Strategią rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” przyjętą uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. (która wskazuje m.in. na „przygotowanie i utrzymanie (Sił Zbrojnych RP) w gotowości do działania sił i środków (...) do akcji przeciwpowodziowych i przeciwlodowych oraz likwidacji skutków klęsk żywiołowych”).

Tabela 6 – Analiza dokumentu: Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej.

NAZWA DOKUMENTU: Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej
1. Charakter prawny dokumentu:
Dokument dotyczący bezpieczeństwa państwa, opracowywanym i zatwierdzanym zgodnie z art. 6 ust. 1 i art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1541 ze zm.).
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Częścią dokumentu jest strategia operacyjna, które obejmuje m.in.:
1) Działania gospodarcze w strefie bezpieczeństwa, w tym następujące ustalenia: „Adaptacja do zmieniających się uwarunkowań klimatycznych i hydrologicznych wymaga wdrożenia nowych rozwiązań systemowych, ukierunkowanych między innymi na minimalizowanie skutków klęsk żywiołowych i ekstremalnych zjawisk pogodowych. Szczególne znaczenie w tym kontekście ma realizacja działań przeciwpowodziowych oraz usprawnienie systemu zarządzania kryzysowego. Istotne jest też prowadzenie kampanii edukacyjnych upowszechniających ochronę środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz adaptację do zmian klimatu. Gospodarka wodna musi stać się priorytetem w skali całej gospodarki kraju”.
2) Działania ochronne, w tym “Zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego (ratownictwo i ochrona ludności). Podstawowym zadaniem ochronnym są działania związane z ratowaniem życia, zdrowia, mienia i środowiska przed klęskami żywiołowymi lub spowodowanymi działalnością człowieka oraz innymi miejscowymi zagrożeniami”.
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:
Brak bezpośrednich ustaleń.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Brak bezpośrednich ustaleń.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

2.7. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

W dniu 29.10.2013 r. Rada Ministrów przyjęła Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, tzw. SPA2020. Przyjęcie tego planu było wyrazem realizacji zaleceń wynikających z Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z 1992 r. oraz dokumentu Komisji Europejskiej z 2009 r. pn. „Biała Księga. Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania”. Głównym celem Planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. W dokumencie wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 roku w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża. Działania te, podejmowane zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne, miały być dokonywane poprzez realizację polityk, inwestycje w infrastrukturę oraz rozwój technologii. Obejmują one zarówno przedsięwzięcia techniczne, takie jak np. budowa niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i ochrony wybrzeża, jak i zmiany regulacji prawnych, np. w systemie planowania przestrzennego ograniczające możliwość zabudowy terenów zagrożonych powodzią.

Według „Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030”, obecnie prowadzone są prace nad aktualizacją ww. strategii na okres po 2020 roku⁷. Planowany termin zakończenia prac nad dokumentem to 2020 rok. Warto zauważyć, że żaden akt prawny nie wskazuje odpowiedzialności za opracowanie przedmiotowej aktualizacji. Biorąc jednak pod uwagę §1 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu⁸ (gdzie wskazano, że Minister Klimatu kieruje działem administracji rządowej pn. „klimat”), zasadnym wydaje się przyjęcie założenia, że to ten organ będzie odpowiedzialny za aktualizację ww. strategii.

⁷ Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030,
<https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu> (dostęp: 10.03.2020 r.)

⁸ Dz. U. z 2020 r., poz. 495

Tabela 7 – Analiza dokumentu: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

NAZWA DOKUMENTU: Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030	
1. Charakter prawny dokumentu:	
Strategia rozwoju, o której mowa w art. 9 pkt. 3 i 13 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwojowej.	
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:	
SPA2020 zawiera m.in. następujące ustalenia: <ul style="list-style-type: none">• wprowadzenie obowiązkowych planów zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym szczególnie dla obszarów powodziowych, zagrożonych podtopieniami i osuwiskami, zurbanizowanych, przyrodniczo cennych oraz strefy wybrzeża i wód przybrzeżnych, z uwzględnieniem aspektów dotyczących obszarów transgranicznych,• uwzględnianie aktualnego i potencjalnego wzrostu poziomu morza i zagrożenia powodziowego w planach inwestycyjnych w strefie nadmorskiej i wodach przybrzeżnych,• opracowanie zasad zabudowy obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i chronionych, obszarów zieleni w miastach, pasa nadbrzeża oraz budowy obiektów użyteczności publicznej,• wprowadzenie ograniczeń w zakresie budownictwa powszechnego i dodatkowe wymagania w zakresie ochrony przed zalaniem budynków podpiwniczonych na obszarach zalewowych i w strefie nadmorskiej oraz na terenach zagrożonych ruchami masowymi. Wprowadzane zasad bezpiecznego inwestowania na klifach,• uwzględnienie w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej zmienionych warunków klimatycznych,• przegląd lub stworzenie działań i planów opracowanych na potrzeby utrzymania przejezdności tras komunikacyjnych lub zmiany tras i stosowania zastępczych środków transportowych,• opracowanie miejskich planów adaptacji z uwzględnieniem zarządzania wodami opadowymi (lub uwzględnienie komponentu adaptacyjnego w innych dokumentach strategicznych i operacyjnych).	
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:	
SPA2020 zawiera m.in. następujące ustalenia: <ul style="list-style-type: none">• stworzenie podstaw prawnych do przesiedlania ludności z terenów trwale zagrożonych,• przegląd lub stworzenie działań i planów opracowanych na potrzeby utrzymania przejezdności tras komunikacyjnych lub zmiany tras i stosowania zastępczych środków transportowych,• wdrożenie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania i reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi (np. drożności kanalizacji i systemów odwadniania budowli podziemnych, sytuacji sprzyjających wzrostowi zanieczyszczeń powietrza i wody) w miastach,	

- zapobieganie i ograniczanie skutków katastrof oraz zwiększenie skuteczności reagowania.

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

SPA2020 zawiera m.in. następujące ustalenia:

- zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych,
- przygotowanie strategii, planów ochrony, programów ochrony lub planów zadań ochronnych w zakresie ochrony przyrody z uwzględnieniem zmian warunków klimatycznych,
- zwiększanie lesistości zarówno w wyniku sztucznych zalesień, jak i sukcesji naturalnej, oraz racjonalizacja użytkowania gruntów, zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych,
- kontynuacja programu ochrony gleb przed erozją, kontynuowanie i rozszerzenie programu małej retencji i retencji glebowej zwłaszcza w lasach i użytkach zielonych.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

SPA2020 zawiera m.in. następujące ustalenia:

- zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych,
- uwzględnianie aktualnego i potencjalnego wzrostu poziomu morza i zagrożenia powodziowego w planach inwestycyjnych w strefie nadmorskiej i wodach przybrzeżnych,
- działania stabilizacyjne linii brzegowej i zapobieganie erozji i zanikowi plaż oraz degradacji klifów.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

2.8. Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego

Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego (KPZK) jest dokumentem planistycznym opracowywanym na podstawie art. 5 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, przygotowanym przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa we współpracy z ministerstwami, urzędami centralnymi i województwami. Został opracowany w szczególności na potrzeby Prezesa Rady Ministrów i Rady Ministrów. To dokument wyjściowy w procesie planowania cywilnego na szczeblu centralnym i wojewódzkim. Powinien on być aktualizowany nie rzadziej niż raz na dwa lata.

8 stycznia 2018 r. Rada Ministrów przyjęła aktualizację Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK). W KPZK wyszczególniono ponad 190 modułów, które obejmują spektrum działań realizowanych przez Prezesa Rady Ministrów, ministrów, szefów ABW i AW, wojewodów oraz dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa. Każdy moduł to zestawienie szczegółowych przedsięwzięć i sposobu ich realizacji. Gospodarzem każdego katalogu jest konkretny minister lub wojewoda. Na przykład w sytuacji kryzysowej jaką jest powódź, przypisane są katalogi realizowane m.in.: przez ministrów właściwych do: spraw wewnętrznych, administracji publicznej, zdrowia, transportu itd. Gdy wystąpi sytuacja kryzysowa, podmiot wiodący (minister/wojewoda) wybiera zestaw katalogów, który ma być realizowany.

W KPZK zostało zidentyfikowanych 19 zagrożeń: powódź, epidemia, skażenie chemiczne, zakłócenie funkcjonowania systemów i usług telekomunikacyjnych, zakłócenie w systemach energetycznych, paliwowych, gazowych, silny mróz, intensywne opady śniegu, huragan, pożar wielkopowierzchniowy, epizootia, epifitoza, katastrofa morska, susza, upał, skażenie radiacyjne, zbiorowe zakłócenie porządku publicznego, zdarzenie o charakterze terrorystycznym, zakłócenie w funkcjonowaniu sieci i systemów informatycznych oraz działania hybrydowe.

KPZK jest podzielony na część A i B. Część A koncentruje się na działaniach realizowanych na rzecz minimalizacji ryzyka wystąpienia sytuacji kryzysowej (zapobieganie i przygotowanie). Część B opisuje działania administracji po wystąpieniu kryzysu i zawiera rozwiązania stosowane podczas kolejnych faz: reagowania i odbudowy.

Niezależnie od KPZP, ustawa przewiduje wojewódzkie, powiatowe i gminne plany zarządzania kryzysowego, zwane dalej „planami zarządzania kryzysowego”.

Z KPZK powiązany jest również Narodowy Program Ochrony Infrastruktury Krytycznej⁹ (opracowywany na podstawie art. 5b ww. ustawy), którego celem jest stworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej, w szczególności w zakresie:

1. zapobiegania zakłóceniom funkcjonowania infrastruktury krytycznej,
2. przygotowania na sytuacje kryzysowe mogące niekorzystnie wpłynąć na infrastrukturę krytyczną,
3. reagowania w sytuacjach zniszczenia lub zakłócenia funkcjonowania infrastruktury krytycznej,
4. odtwarzania infrastruktury krytycznej.

⁹ <https://rcb.gov.pl/narodowy-program-ochrony-infrastruktury-krytycznej-2/>

Tabela 8 – Analiza dokumentu: Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego

NAZWA DOKUMENTU: Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego	
1. Charakter prawny dokumentu:	
Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego (KPZK) opracowany na podstawie art. 5 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.	
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:	
Brak bezpośrednich ustaleń.	
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:	
Dokument zawiera szereg procedur, wskazujących poszczególne działania w zróżnicowanych sytuacjach kryzysowych oraz wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za zarządzanie danym elementem procedury.	
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:	
Brak bezpośrednich ustaleń.	
5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:	
Brak bezpośrednich ustaleń.	
6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:	
Brak bezpośrednich ustaleń.	

2.9. Program adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatycznych do roku 2020

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych w dniu 25 maja 2016 r. wydał decyzję nr 260 w sprawie wprowadzenia Programu zintegrowanego Lasów Państwowych pn. „Program adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatycznych do roku 2020”. Program ten wpisuje się w PEP2030 oraz SPA2020. Formułuje on cel długookresowy: „W roku 2030 PGL LP będzie jednostką przygotowaną na zagrożenia związane ze zmianami klimatycznymi. PGL LP będzie posiadało skuteczny system prognozowania, szybkiego reagowania oraz usuwania skutków zagrożeń związanych z czynnikami klimatycznymi”. Stanowi on podstawę do aplikowania o środki Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 na realizację następujących przedsięwzięć wspólnych jednostek Lasów Państwowych:

1. Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu - mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych;
2. Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu - mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich;
3. Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu - zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów.

Tabela 9 – Analiza dokumentu: Program adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatycznych do roku 2020

NAZWA DOKUMENTU: Program adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatycznych do roku 2020
1. Charakter prawny dokumentu:
Decyzja wyrażona na podstawie art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2020 r. poz. 6), w związku z § 6 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe - w wykonaniu zadań wynikających z obowiązku Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych związanego z art. 33 ust. 3 pkt 8 oraz z art. 58 ust. 2 pkt 1 ustawy o lasach
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:
Dokument formułuje m.in. następujące cele:

- 1) Do roku 2022 kontynuowane będą działania związane z rozwojem systemu małej retencji wodnej w lasach na terenach nizinnych. Wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych zostanie ponad 300 zbiorników małej retencji. Rozwijany będzie zarówno system retencji zbiornikowej jak również retencji na obszarach mokradłowych i w ściółce. Wybudowanych lub zmodernizowanych zostanie ok. 700 obiektów piętrzących i innych urządzeń służących prawidłowej gospodarce wodnej (zastawki, progi, stopnie na rowach melioracyjnych).
- 2) Do roku 2022 kontynuowane będą działania związane z rozwojem systemu małej retencji wodnej w lasach na terenach górskich. Wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych zostanie ok. 150 zbiorników małej retencji. Rozwijany będzie zarówno system retencji zbiornikowej jak również retencji na obszarach mokradłowych i w ściółce. Wybudowanych lub zmodernizowanych zostanie ponad 100 obiektów piętrzących i innych urządzeń służących prawidłowej gospodarce wodnej (zastawki, progi, stopnie na rowach melioracyjnych).
- 3) Do roku 2022 kontynuowane będą działania dotyczące przeciwdziałania erozji wodnej na obszarach nizinnych. Wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych zostanie ponad 500 obiektów takich jak przepusty, mosty, brody i bystrza tak, by posiadały parametry odpowiednie dla wezbrań powstających w konsekwencji gwałtownych opadów deszczu lub roztopów, jak również dla przemieszczania się organizmów wodnych. Zostanie wykonane ok. 200 kompleksowych zadań z zakresu zabezpieczenia przeciwerozyjnego skarp, brzegów i osuwisk.
- 4) Do roku 2022 kontynuowane będą działania dotyczące przeciwdziałania erozji wodnej na obszarach górskich. Wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych zostanie ok. 800 obiektów takich jak przepusty, mosty, brody i bystrza tak, by posiadały parametry odpowiednie dla wezbrań powstających w konsekwencji gwałtownych opadów deszczu lub roztopów, jak również dla przemieszczania się organizmów wodnych. Zostanie wykonane ponad 100 kompleksowych zadań z zakresu zabezpieczenia przeciwerozyjnego dróg i szlaków zrywkowych a także ok. 50 kompleksowych zadań z zakresu zabezpieczenia przeciwerozyjnego skarp, brzegów i osuwisk.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Jak w punkcie 4.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

3. Dokumenty szczebla wojewódzkiego i regionalnego

3.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

W dniu 20 września 2018 r. Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwalił Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Strategii towarzyszy Plan Wykonawczy (uchwała Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 10 września 2019 r.), który wskazuje na konieczność opracowania dokumentów wykonawczych dotyczących poszczególnych aspektów polityki regionalnej województwa. Jednym z takich dokumentów przewidzianych do opracowania, jest Dolnośląska Polityka Wodna.

Tabela 10 – Analiza dokumentu: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

NAZWA DOKUMENTU: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030
1. Charakter prawny dokumentu:
Dokument opracowany na podstawie art. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa oraz art. 14a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Wśród przedsięwzięć strategicznych Strategia wymienia m.in.:
<ul style="list-style-type: none">• Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych i awarii przemysłowych.• Właściwe zagospodarowanie przestrzenne terenów zagrożonych zjawiskami przyrodniczymi, w tym powodzią i suszami oraz właściwe zarządzanie ryzykiem powodziowym.
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Wśród przedsięwzięć strategicznych Strategia wymienia m.in. „Doskonalenie metod szkolenia służb i innych podmiotów ratowniczych oraz poprawa ich wyposażenia w sprzęt ratowniczy”.
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:
Wśród przedsięwzięć strategicznych Strategia wymienia m.in. wspieranie rozwoju systemu małej retencji wodnej w regionie (poprawa stanu technicznego i skuteczności zbiorników małej retencji).
5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:
Jak w punkcie 2.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak ustaleń.

3.2. Warunki korzystania z wód.

W przywołanej w podrozdziale 3.2 ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne zawarty był art. 115 dający dyrektorom regionalnych zarządów gospodarki wodnej podstawę prawną do przyjęcia rozporządzeń w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego i warunków korzystania z wód zlewni. „Stare” prawo wodne wskazywało w art. 115, że:

1. warunki korzystania z wód określają m.in.: szczegółowe wymagania w zakresie stanu wód wynikające z ustalonych celów środowiskowych oraz ograniczenia w korzystaniu z wód na obszarze regionu wodnego lub jego części albo dla wskazanych jednolitych części wód niezbędne dla osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych,
2. warunki korzystania z wód zlewni sporządza się dla obszarów, dla których w wyniku ustaleń planów gospodarowania wodami jest konieczne określenie szczególnych zasad ochrony zasobów wodnych, a zwłaszcza ich ilości i jakości, w celu osiągnięcia dobrego stanu wód.

Wspomniane wyżej „warunki korzystania z wód” zawierały (zawierają) istotne ustalenia związane z celami środowiskowymi, różnymi w poszczególnych regionach wodnych i zlewniach. Przykładowe zasady wynikające z niektórych rozporządzeń miały (mają) duże znaczenie prośrodowiskowe, np.:

- obowiązek zachowania w cieku przepływu nienaruszalnego (wraz ze wskazaniem metody jego wyliczenia),
- umożliwienie wykonania budowli piętrzących na ciekach jedynie pod warunkiem wyposażenia ich w urządzenia umożliwiające migrację reprezentatywnych gatunków ryb (ze wskazaniem gatunków oraz wymagań technicznych) oraz zabezpieczenia wlotów do elektrowni wodnych do kanałów doprowadzających oraz ujęć wody przed spływającymi rybami,
- wprowadzanie ścieków do wód o stanie poniżej dobrego nie może pogarszać w miejscu zrzutu zanieczyszczeń wartości tych parametrów fizykochemicznych i substancji priorytetowych, które zdecydowały o złym stanie wód, a warunki wprowadzania ścieków muszą uwzględniać potrzebę poprawy stanu tych wód, poprzez ustalenie w pozwoleniu wodnoprawnym wymagań zaostrzonych w stosunku do określonych w przepisach,
- na obszarach zlewni jednolitych części wód powierzchniowych o stanie lub potencjale ekologicznym co najmniej dobrym, ładunek zanieczyszczeń zawarty w ściekach wprowadzanych do wód nie może powodować przekroczenia wartości granicznych wskaźników jakości elementów fizykochemicznych, określonych w przepisach odrębnych, do stanu gorszego, odniesionych do przepływu o gwarancji wystąpienia 90% (Q90%) w cieku, w zasięgu oddziaływania zrzutu,
- wskazanie metody wykonywania obliczeń hydrologicznych.

W dniu 1 stycznia 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo Wodne, gdzie nie zawarto już podstawy prawnej do ww. rozporządzeń, natomiast wskazano (w art. 565 ust. 3), iż dotychczasowe warunki korzystania z wód regionu wodnego oraz warunki korzystania z wód zlewni zachowują moc nie dłużej niż do dnia 22 grudnia 2021 r. W aktualnym stanie prawnym nie ma przepisów (ani delegacji do ich wydania), które wypełniłyby lukę po warunkach korzystania z wód.

W wyniku przeprowadzonej kwerendy danych zidentyfikowano rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły, które w swej treści zawiera ustalenia częściowo wpisujące się w aspekty dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.

Tabela 11 – Analiza dokumentu: Rozporządzenie Dyrektora RZGW w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły

NAZWA DOKUMENTU: Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły
1. Charakter prawny dokumentu:
Warunki korzystania z wód regionu wodnego – opracowane na podstawie art. 115 i 120 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:
<p>Brak bezpośrednich ustaleń.</p> <p>Warto odnotować, że w podobnym dokumencie – rozporządzeniu Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 2 kwietnia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Warty - wprowadzono następujący zapis: „Ustala się wymóg ochrony naturalnej zdolności retencyjnej gruntów, zapobiegający jej nieuzasadnionemu ograniczaniu”, przy czym zdefiniowano:</p> <ul style="list-style-type: none">– naturalną zdolność retencyjną gruntu – jako naturalną zdolność strefy aeracji gruntu do okresowego absorbowania i odprowadzania poprzez odpływ gruntowy wód opadowych lub roztopowych, mającą decydujący wpływ na charakterystykę odpływu wód i występowanie zjawisk ekstremalnych w zlewni,– ograniczanie naturalnej zdolności retencyjnej gruntu – jako działania, które przyczyniają się do zmniejszania zasilania profilu gruntowego wodami opadowymi lub roztopowymi lub zmniejszania możliwości okresowego utrzymania w nim tych wód, w szczególności poprzez:<ul style="list-style-type: none">a) wylesianie, likwidację mokradeł i oczek wodnych oraz degradację gleb organicznych,

- b) budowę systemów odwadniających, wymuszających odpływ wód lub stabilizację oraz obniżenie ich poziomu w profilu gruntowym,
- c) uszczelnianie powierzchni gruntu, wymuszające odpływ powierzchniowy.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Dokument:

- zawiera wytyczne dotyczące analiz hydrologicznych,
- wprowadza ograniczenia w zabudowie potoków górskich poprzez zakaz stosowania rozwiązań opartych na przekrojach kołowych lub wielootworowych,
- wprowadza zakaz wydobywania z wód powierzchniowych kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów w ilości zagrażającej zachowaniu równowagi hydrodynamicznej cieku oraz w sposób mogący powodować pogorszenie stanu wód oraz ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód

Warto dodać, że w projektach rozporządzeń dla warunków korzystania z wód zlewni Białki, Bobrzy, Łęgu i Łososiny była zawarta propozycja dokonania następującego zapisu: „Określenie wpływu gospodarki wodnej na odbiornik wymaga przeprowadzenia analizy możliwości przyjęcia w tym odbiorniku wód opadowych i roztopowych (...), przy założeniu przepływu wody w odbiorniku o prawdopodobieństwie wystąpienia identycznym z prawdopodobieństwem stanowiącym podstawę do zaprojektowania wylotu”.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

3.3. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego

Zgodnie z przywołanym wcześniej art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, polityka ochrony środowiska jest prowadzona m.in. za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. Ustawa nie formułuje wymagań względem ww. programów, niemniej warto odnieść się do „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”¹⁰ przygotowanych przez Ministerstwo Środowiska w 2015 r. Wskazuje się tu, że programy ochrony środowiska (POŚ) muszą być spójne m.in. z planami przeciwdziałania skutkom suszy. Podkreśla się tu, że cele, zadania i kierunki interwencji wynikające z POŚ powinny uwzględniać m.in.:

- gospodarowanie wodami dla ochrony przed: powodzią, suszą i deficytem wody,
- ochronę i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalizację korzystania z wód,
- optymalizację zużycia wody,
- poprawę skuteczności zaopatrzenia w wodę.

Wytyczne wskazują, że dla każdego z obszarów interwencji (np. „gospodarowanie wodami”) należy ustalić cele strategiczne wyrażające się we wskaźnikach i ich wartościach (ze wskazaniem wartości bazowej i wartości docelowej). Do celów powinny być przypisane kierunki interwencji oraz zadania, których realizacji ma służyć osiągnięcie celów strategicznych. Wskazując działania, należy określić podmiot odpowiedzialny za ich realizację oraz szacunkowe koszty i potencjalne źródła finansowania. „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024” został uchwalony 31 sierpnia 2015 przez Sejmik Województwa Śląskiego. Jego istotą jest skoordynowanie, zaplanowanych w Programie działań z administracją rządową, samorządową (Urząd Marszałkowski, Starostwa Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin) oraz przedsiębiorcami i społeczeństwem. Jednym z celów strategicznych dokumentu jest „Ograniczenie ryzyka wystąpienia strat wynikających ze zjawisk ekstremalnych związanych z wodą”.

Tabela 12 – Analiza dokumentu: Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.

NAZWA DOKUMENTU: Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024
1. Charakter prawny dokumentu:
Dokument opracowany na podstawie art. 14 ust. 2 i art. 17 ust. 1 w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (z uwzględnieniem art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa).

¹⁰ <https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/wytyczne-do-programow-ochrony-srodowiska> [dostęp: 03.03.2020 r.]

2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:

Poza zapisami mówiącymi o konieczności opracowania i wdrożenia PZRP, Program zawiera następujące działania:

- Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego oraz poziomu zagrożenia powodziowego, jak również wniosków wynikających z planów zarządzania ryzykiem powodziowym
- Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane
- Rozwijanie systemów zagospodarowania wód opadowych na terenach zurbanizowanych

3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:

Program zawiera działanie: Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych (wojewódzkich, powiatowych i gminnych)¹¹

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

Poza zapisami mówiącymi o konieczności opracowania i wdrożenia PZRP, Program zawiera następujące działania:

- Realizacja obiektów małej retencji zgodnie z Programem małej retencji dla województwa śląskiego, w tym nietechnicznych form retencji wód.
- Budowa zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny.
- Budowa, przebudowa, modernizacja budowli przeciwpowodziowych.
- Budowa, przebudowa, modernizacja budowli wodnych służącym innym celom.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Brak bezpośrednich ustaleń.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

¹¹ Według art., 165 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, wojewodowie wyposażają i utrzymują wojewódzkie magazyny przeciwpowodziowe.

3.4. Program działań zwiększających retencję na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na obszarze ZP Wkry

Program działań zwiększających retencję na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na obszarze ZP Wkry¹² (i podobny dla ZP Pilicy¹³) został opracowany wskutek dyspozycji wynikającej z treści PZRP. Dokument posiada następujące główne elementy (nie wliczając w to towarzyszących prac studialnych):

1. analiza bieżącej retencyjności zlewni oraz jej waloryzacja (działanie wykonane w oparciu o zaawansowane metody modelowania),
2. warianty działań zwiększających retencję w ZP Wkry wraz z symulacją skuteczności wariantów tych działań,
3. analiza wielokryterialna wariantów działań,
4. analiza ekonomiczna programu działań,
5. program działań (w tym: priorytetowe obszary wprowadzania niektórych działań),
6. analiza przeszkód formalnych wdrożenia działań oraz propozycja zmian prawnych,
7. identyfikacja problemów związanych z wdrożeniem działań,
8. propozycja zapisów umożliwiających realizację wskazanych działań oraz służących utrzymaniu aktualnego potencjału retencyjności.

Tabela 13 – Analiza dokumentu: Program działań zwiększających retencję na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na obszarze ZP Wkry.

NAZWA DOKUMENTU: Program działań zwiększających retencję na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na obszarze ZP Wkry
1. Charakter prawny dokumentu:
Realizacja projektu wynika z programu działań Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 18 października 2016 r., a także z programu działań projektu Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy w Regionie Wodnym Środkowej Wisły.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Dokument zawiera propozycje wprowadzenia działań mających na celu zwiększenia retencji w zlewni, wskazując (kartograficznie) ich orientacyjne lokalizacje, które można przełożyć na ustalenia dokumentów planistycznych (tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego). Są to zróżnicowane działania zorientowane na tereny zurbanizowane, leśne i rolnicze. Dla każdej gminy opracowano kartę i mapy obrazujące lokalizację działań do wdrożenia. Opracowanie analizy przedstawionej powyżej można zdecydowanie rekomendować jako wzór do naśladowania

¹² <http://retencjawisla.pl/Regions/wkra-biblioteka> (dostęp: 13.03.2020 r.)

¹³ <http://retencjawisla.pl/Regions/pilica-biblioteka> (dostęp: 13.03.2020 r.)

dla wszystkich terenów, na których występuje ryzyko niekorzystnych zjawisk hydrologicznych (powódzie, susze, niedobory wody); w tym kontekście warto wskazać, że w opracowaniu wskazano metodykę mogącą znaleźć przełożenie na inne dokumenty.

Integralną częścią dokumentu jest „Katalog dobrych praktyk w zakresie działań zwiększających retencję zlewni dla obszarów leśnych, rolniczych i zurbanizowanych”. Jak wskazują autorzy, jest to „uniwersalny materiał do wykorzystania również w innych obszarach kraju”. Każde działanie w „Katalogu...” jest przedstawione pod kątem opisu działania, warunków stosowania oraz korzyści ze stosowania; zawiera także przykłady zastosowania. „Katalog...” przedstawia następujące działania:

1) Tereny leśne:

1. zwiększanie obszarów zalesionych,
2. ochrona zbiorowisk łęgowych wzdłuż rzek i cieków,
3. retencjonowanie odpływów z systemów drenarskich,
4. odtwarzanie oczek wodnych w lasach,
5. wykorzystanie grubego rumoszu drzewnego do retencji korytovej,
6. rewitalizacja starorzeczy,
7. odtwarzanie meandrów,
8. przywracanie/odtwarżanie mokradeł.

2) Tereny rolnicze:

1. ochrona gleb przed przesuszaniem - uprawa konserwująca,
2. zwiększanie przepuszczalności wody w glebie zabiegami agrotechnicznymi,
3. zabiegi uprawowe wzdłuż warstwic,
4. wapnowanie gleb,
5. utrzymywanie i odtwarzanie śródpolnych oczek wodnych,
6. tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków,
7. zachowanie i przywracanie bioróżnorodności,
8. „zbiór wody – water harvesting” na terenach rolniczych.

3) Tereny zurbanizowane:

1. tworzenie leśnych parków miejskich,
2. niecki infiltrujące wodę opadową,
3. stawy infiltrujące wodę opadową,
4. zbiorniki infiltracyjno-retencyjne,
5. ogrody deszczowe infiltrujące wodę opadową,
6. stosowanie przepuszczalnych powierzchni,
7. zbiorniki do gromadzenia i zagospodarowania wód opadowych,
8. zielone dachy,
9. wertykalne ogrody,
10. zielone torowiska.

3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:

Brak bezpośrednich ustaleń.

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

- Dokument wskazuje miejsca zastosowania działań zwiększających retencję.
- Integralną częścią dokumentu jest „Katalog dobrych praktyk w zakresie działań zwiększających retencję zlewni dla obszarów leśnych, rolniczych i zurbanizowanych” (zob. pkt 2).

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Integralną częścią dokumentu jest „Katalog dobrych praktyk w zakresie działań zwiększających retencję zlewni dla obszarów leśnych, rolniczych i zurbanizowanych” oraz „Raport z opracowania wyników zadania”, który zawiera m.in. zalecenia dla administratorów istniejących obiektów i urządzeń hydrotechnicznych.

„Raport...” przedstawia m.in. analizę (wykaz i ocenę stanu technicznego) istniejących budowli hydrotechnicznych w zlewni Wkry oraz formułuje zalecenia w zakresie przywrócenia funkcji każdej budowli (poprzez ich odbudowę lub remont) oraz weryfikację lub opracowanie instrukcji gospodarowania wodą (wskazując przy tym aspekty wymagające szczegółowej analizy dla potrzeb instrukcji), natomiast w przypadku braku zasadności funkcjonowania danego obiektu – likwidację budowli.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń

3.5. Program wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla RZGW Kraków

Program wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla RZGW Kraków¹⁴ (oraz podobne dokumenty opracowane dla RZGW we Wrocławiu¹⁵, Warszawie¹⁶, Poznaniu¹⁷ i w Gdańsku¹⁸) powstał w 2014 r. w celu opracowania wytycznych w zakresie utrzymania właściwych warunków przepływu wód powodziowych. Dokument ten nie wynika z delegacji ustawowej, nie został zatwierdzony decyzją oraz przyjęty zarządzeniem lub rozporządzeniem – zatem nie ma podstaw, by pod względem prawnym mówić o „obowiązaniu” tego dokumentu.

Program obejmuje wskazanie optymalnego zasięgu porostu roślinnością w międzywalu dla zapewnienia bezpiecznego przepuszczania wezbrań powodziowych. Zostały w nim skonkretyzowane działania w zakresie wycinki drzew i krzewów na podstawie szczegółowych prac studialnych (w tym: modelowania hydrologicznego i hydraulicznego) oraz prac inwentaryzacyjnych (przyrodniczych i taksacyjnych) w terenie. Program przedstawia charakterystykę obszaru międzywala, modele hydrauliczne, wyniki inwentaryzacji przyrodniczej, ocenę zdolności przepustowej terenów zalewowych oraz wytypowanie obszarów roślinności do usunięcia.

Tabela 14 – Analiza dokumentu: Program wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla RZGW Kraków.

NAZWA DOKUMENTU: Program wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla RZGW Kraków
1. Charakter prawny dokumentu:
Opracowanie Programu nie wynika wprost z zapisów prawa, jednak jest elementem realizacji obowiązków Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, jako podmiotu wykonującego prawa właścicielskie wód.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Program obejmuje wskazanie optymalnego zasięgu porostu roślinnością w międzywalu dla zapewnienia bezpiecznego przepuszczania wezbrań powodziowych oraz wytypowanie drzew i krzewów przeznaczonych do usunięcia z obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Zostały w nim skonkretyzowane działania w zakresie wycinki drzew i krzewów.

¹⁴ <https://nfosigw.gov.pl/download/gfx/nfosigw/pl/nfoekspertyzy/858/160/1/2013-075.pdf> (dostęp: 13.03.2020 r.)

¹⁵ <https://wycinkadrzew.mggp.com.pl/> (dostęp: 13.03.2020 r.)

¹⁶ http://integrated.pl/doc/wycinka_drzew_2014/Projekt_Programu.pdf (dostęp: 13.03.2020 r.)

¹⁷ <https://www.nfosigw.gov.pl/download/gfx/nfosigw/pl/nfoekspertyzy/858/110/1/2012-719.pdf> (dostęp: 13.03.2020 r.)

¹⁸ <http://gdansk.rzgw.gov.pl/?mod=content&path=2,12,401,1141,1183> (dostęp: 13.03.2020 r.)

3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:
Jak w punkcie 2.
5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:
Brak bezpośrednich ustaleń.
6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:
Brak bezpośrednich ustaleń.

4. Dokumenty szczebla lokalnego

4.1. Program ochrony środowiska dla miasta Mielca

Program Ochrony Środowiska dla miasta Mielca na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021- 2024 określa strategiczne ramy polityki ochrony środowiska na terenie miasta. Program diagnozuje kluczowe aspekty dotyczące powodzi i skutków zmian klimatu, w ślad za czym formułuje cel strategiczny „Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą” oraz przedstawia zadania będące wyrazem realizacji tego celu:

- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego map zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami;
- zabezpieczenie przeciwfiltracyjne korpusu lokalnie i podłoża na całej długości na prawym wale rzeki Wisłoki w km rzeki 21+300 ÷ 27+900 na terenie miasta Mielca;
- przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na terenach najsilniej zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury;
- prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy i powodzi;
- promocja systemu informacyjno-ostrzegawczego MielecSMSInfo oraz tworzenie programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego.

Tabela 15 – Analiza dokumentu: Program Ochrony Środowiska dla miasta Mielca na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021- 2024.

NAZWA DOKUMENTU: Program Ochrony Środowiska dla miasta Mielca na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021- 2024
1. Charakter prawny dokumentu:
Dokument opracowany na podstawie art. 14 ust. 2 i art. 17 ust. 1 w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (z uwzględnieniem art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym).
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Sformułowanie obowiązku uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego map zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń. Pośrednie ustalenie to promocja systemu informacyjno-ostrzegawczego MielecSMSInfo.

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

Jak w punkcie 2.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Brak bezpośrednich ustaleń.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

4.2. Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu

W SPA2020 dostrzeżono szczególną wrażliwość miast na zmiany klimatu. Wrażliwość ta wynika z dużej gęstości zaludnienia w miastach, ale także jest potęgowana negatywnym oddziaływaniem antropopresji na środowisko. Jednocześnie miasta i samorząd lokalny mają kluczowe znaczenie w procesie adaptacji. Zmiany klimatu są zjawiskiem globalnym, jednak skutki tych zmian są odczuwane przede wszystkim lokalnie. Ministerstwo Środowiska, realizując zapisane w SPA2020 kierunki polityki adaptacyjnej, podjęło działanie polegające na opracowaniu planów adaptacji do zmian klimatu w 44 miastach powyżej 100 tys. mieszkańców. Celem projektu była ocena podatności miast na zmiany klimatu i zaplanowanie działań adaptacyjnych. Kolejnym celem było opracowanie dla każdego z tych miast dokumentu strategicznego – Planu Adaptacji, pomagającego zwiększyć odporność na zmiany klimatu. Ponadto, Instytut Ochrony Środowiska-Państwowy Instytut Badawczy w 2017 r. zrealizował projekt „Climate change adaptation in small and medium size Cities” (ClimCities). W ramach tego projektu opracowano strategie adaptacji miasta do zmian klimatu w pięciu miastach – Bełchatowie, Nowym Sączu, Ostrołęce, Siedlcach i Tomaszowie Mazowieckim.

Niezależnie od powyższego, inne miasta (np. Nysa w woj. opolskim, Łąwa w woj. warmińsko-mazurskim i in.) również realizują działania związane z opracowywaniem planów adaptacji. Ma to związek z ogłoszonym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej naborem wniosków o dofinansowanie w ramach programu priorytetowego „Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie skutków zagrożeń środowiska”. W programie tym wskazuje się, że realizacja przedsięwzięcia przewidzianego do wsparcia przez NFOŚiGW powinna wynikać z dokumentów programowo-planistycznych lub strategicznych - np. miejskich planów adaptacji do zmian klimatu przyjętych uchwałą rady miasta lub gminy.

Miejski plan adaptacji powinien zawierać diagnozę obecnej sytuacji, wyszczególnienie obszarów aktywności miasta wraz z analizą podatności obszarów na zmiany klimatu. Dodatkowo dokument powinien obejmować analizę ryzyka dla najbardziej podatnych obszarów. Plan powinien zawierać także katalog przedsięwzięć i zadań, które mają charakter priorytetowy i powinny być przeprowadzone w pierwszej kolejności (wraz z okresem wdrażania i szacunkowymi kosztami). Ministerstwo Środowiska opracowało w 2015 r. „Podręcznik adaptacji dla miast - wytyczne do przygotowania Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu”, w którym określono metodologię (wytyczne) do przygotowania ww. planów do lokalnych uwarunkowań i potrzeb. Przykładowe działania związane z ich wdrażaniem mogą obejmować np.:

- realizację zielono-błękitnej infrastruktury w mieście (projekty, które wykorzystują sieć przyrodniczych powiązań, wpływających pozytywnie zarówno na warunki życia w mieście, jak i funkcjonowanie w nim środowiska przyrodniczego, obejmujące tereny zieleni jak parki, skwery, zieleńce oraz miejskie zasoby wodne jak rzeki, strumyki, rowy, jeziora czy zbiorniki),
- działania dotyczące rozszczelnienia powierzchni nieprzepuszczalnych i zwiększenia retencji wód w mieście,
- rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej,
- stworzenie lub rozbudowę miejskiego systemu monitoringu zagrożeń oraz wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami,

- inwestycje w infrastrukturę przeciwpowodziową,
- zakup specjalistycznego sprzętu, wykorzystywanego w akcjach ratowniczych oraz przy usuwaniu skutków nadzwyczajnych zagrożeń.

Tabela 16 – Analiza dokumentu: Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Wałbrzycha.

NAZWA DOKUMENTU: Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Wałbrzycha	
1. Charakter prawny dokumentu:	
Dokument przyjęto w oparciu o art. 18 (w związku z art. 7 ust. 1) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 506 ze zm.)	
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:	
<p>Plan wskazuje miejsca o najwyższej wrażliwości na zmiany klimatu i wskazuje na zwiększenie odporności miasta na występowanie deszczy nawałnych poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej, wskazując w tym zakresie na budowę i modernizację kanalizacji deszczowej (wedle odrębnego dokumentu), wykonanie lub modernizację zbiorników wód opadowych (wskazano konkretne propozycje), program zalesiania hałd pokopalnianych, 2) opracowanie wytycznych technicznych dla inwestorów odnoszące się do dróg, chodników, parkingów oraz budynków, 3) określenie wytycznych dla w nowopowstających dokumentów ustalających zasady zagospodarowania przestrzennego wytycznych odnośnie konieczności zachowania biologicznie czynnej powierzchni dla wszystkich przeznaczeń, 4) budowa i rozwój systemu błękitnej i zielonej infrastruktury. 	
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:	
Brak bezpośrednich ustaleń.	
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:	
Zgodnie z punktem 2.	
5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:	
Brak bezpośrednich ustaleń.	

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

4.3. Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Otmuchów

Analizowany Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Otmuchów został przyjęty w dniu 22 grudnia 2017 r. Dokument przedstawia charakterystykę zagrożeń (w tym dotyczących infrastruktury krytycznej), ocenę ryzyka ich wystąpienia oraz mapy ryzyka i mapy zagrożeń. Ponadto, dokument przedstawia zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego, zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych oraz zadania określone planami działań krótkoterminowych. Określa on również zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej oraz katalog procedur. Ustanawia również priorytety w zakresie ochrony oraz odtwarzania infrastruktury krytycznej.

Tabela 17 – Analiza dokumentu: Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Otmuchów.

NAZWA DOKUMENTU: Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Otmuchów
1. Charakter prawny dokumentu:
Plan został opracowany na podstawie art. 5 ustawy z dnia 26.04.2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Dokument zawiera szereg procedur, wskazujących poszczególne działania w zróżnicowanych sytuacjach kryzysowych oraz wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za zarządzanie danym elementem procedury.
4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:
Brak bezpośrednich ustaleń.
5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:
Brak bezpośrednich ustaleń.
6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:
Brak bezpośrednich ustaleń.

4.4. Gminne uchwały dotyczące i retencji rozwiązań z zakresu wód opadowych

Coraz większa ilość gmin opracowuje koncepcje i strategie dotyczące zagospodarowania wód opadowych i roztopowych. Niekiedy są one oparte o rozbudowane systemy modelowania. Poniższe przykłady wskazują w syntetyczny sposób możliwe formy wyrazu strategicznego podejścia do tego aspektu.

1. Zarządzenie nr 1158/19 Prezydenta Wrocławia z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie gospodarowania wodami opadowymi we Wrocławiu¹⁹ przyjęte na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz art. 31 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz art. 14 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Zarządzenie wskazuje na działania systemowe i organizacyjne skłaniające do prośrodowiskowego i przeciwpowodziowego zagospodarowania wód opadowych i roztopowych. Dokument zobowiązuje do stosowania zrównoważonych zasad gospodarowania wodami opadowymi i zawiera zapisy przekładające te zasady na działania poszczególnych jednostek organizacyjnych Miasta Wrocław (np. departamenty odpowiedzialne za inwestycje, infrastrukturę, planowanie przestrzenne, ochronę środowiska) – w tym komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego Wrocławia i gminne jednostki organizacyjne.
2. Uchwała nr CXV/3043/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie realizacji Planu Ograniczenia Skutków Powodzi oraz Odwodnienia Miasta Krakowa²⁰, przyjęta na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz art. 163 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.
3. Uchwała nr XV/268/15 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 3 września 2015 r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości powierzchni użytkowych lokali w ramach projektu intensyfikacji powstawania terenów zieleni w obrębie Miasta Wrocławia²¹ przyjęta na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w związku z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych. Uchwała zwalnia od podatku od nieruchomości powierzchnię użytkową lokali mieszkalnych znajdującą się w budynkach, w których wykonane zostały zielone dachy lub zainstalowane zostały na ścianach zewnętrznych ogrody wertykalne (wraz z systemem korzeniowym) o powierzchni nasadzeń roślinnych nie mniejszej niż 15 m².
4. Program ochrony i gospodarowania zasobami wodnymi dla miasta Krakowa²² (Krakowski program małej retencji wód opadowych realizowany w latach 2014-2019), który obejmuje dotowania małej retencji, zachęcające mieszkańców i biznes do inwestowania w te rozwiązania. Podobne rozwiązania są realizowane w innych miastach²³, np. w Warszawie, Lublinie, Wrocławiu, Sopocie i Gdyni.

¹⁹ <http://uchwaly.um.wroc.pl/uchwala.aspx?numer=1158/19> (dostęp: 06.03.2020 r.)

²⁰ https://www.bip.krakow.pl/_inc/rada/uchwaly/show_pdf.php?id=102949 (dostęp: 13.03.2020 r.)

²¹ <http://uchwaly.um.wroc.pl/uchwala.aspx?numer=XV/268/15> (dostęp: 06.03.2020 r.)

²² https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=106464 (dostęp: 06.03.2020 r.)

²³ <https://uslugiekosystemow.pl/2019/11/29/miejskie-retencjonowanie-wod-opadowych/> (dostęp: 06.03.2020 r.)

5. Uchwała Nr XVIII/418/19 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia ceny za odprowadzenie wód opadowych lub roztopowych ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzenia opadów atmosferycznych²⁴ – przyjęta na podstawie art. 4 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej oraz art. 18 ust.1, ust. 2 pkt 8 i 15 oraz art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Uchwała reguluje zasady naliczania opłat za odprowadzenie do sieci kanalizacji deszczowej wód opadowych lub roztopowych pochodzących z powierzchni utwardzonej, w tym z dachów. Opłacie nie podlegają powierzchnie, z których wody opadowe lub roztopowe są zagospodarowywane na terenie nieruchomości i nie są wprowadzane do sieci kanalizacji deszczowej.
6. Zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa nr 2282/2019 z dnia 09 września 2019 r. w sprawie określenia kierunków rozwoju i zarządzania terenami zieleni w Krakowie na lata 2019 – 2030²⁵ – przyjęte na podstawie art. 30 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Jego elementem jest załącznik pn. „Aspekty ekohydrologiczne” wskazujący szeroki katalog rozwiązań z zakresu zielono-błękitnej infrastruktury. Wykonanie zasad wynikających z uchwały zostało powierzone komórkom organizacyjnym Urzędu Miasta Krakowa oraz miejskich jednostek organizacyjnych.
7. Uchwała nr II/21/2018 Rady Miejskiej Rumi z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie ustalenia ceny za usługę komunalną bezpośredniego i pośredniego odprowadzania wód deszczowych i roztopowych do systemów zamkniętej bądź otwartej kanalizacji deszczowej²⁶, przyjęta na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej oraz art. 18 ust.2 pkt 8 i pkt 15, art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. W uchwale ustalono cenę za usługę komunalną bezpośredniego i pośredniego odprowadzania wód deszczowych i roztopowych do systemów zamkniętej lub otwartej kanalizacji deszczowej będącej we władaniu Gminy Miejskiej Rumi. Jednak wskazano w uchwale, że opłacie tej nie podlegają powierzchnie, z których wody opadowe i roztopowe są zagospodarowywane na terenie nieruchomości i nie są wprowadzane do systemów zamkniętej bądź otwartej kanalizacji deszczowej. Ponadto, wprowadzono zróżnicowanie opłat w zależności od stopnia retencji wód przed ich wprowadzeniem do kanalizacji (w tym: wprowadzono preferencje dla terenów, na których występują odpowiednio wykształcone drzewa). Zbliżony (choć nie tak rozbudowany i nie tak preferencyjny) charakter ma Zarządzenie nr 988/2019/P Prezydenta Miasta Poznania z dnia 3 grudnia 2019 r. w sprawie ustalenia ceny za usługę odprowadzania wód opadowych i roztopowych do kanalizacji²⁷.
8. Dokumenty nieprzyjęte zarządzeniem lub uchwałą, niemniej mające istotne znaczenie w polityce zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, np.:

²⁴ <http://bip.mwik.bydgoszcz.pl/index.php/komunikaty/oplaty-za-wode-i-scieki/rok-2018/wody-opadowe-lub-roztopowe-2020-2022> (dostęp: 06.03.2020 r.)

²⁵ https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=115159 (dostęp: 06.03.2020 r.)

²⁶ <https://bip.rumia.pl/a,34582,uchwala-nr-ii212018-rady-miejskiej-rumi-z-dnia-13-grudnia-2018-roku.html> (dostęp: 06.03.2020 r.)

²⁷ <https://bip.poznan.pl/bip/zarzadzenia-prezydenta/zarzadzenie-nr-988-2019-p,NT0015FEE6/> (dostęp: 06.03.2020 r.)

- 1) Program zagospodarowania wód opadowych i rozwoju kanalizacji deszczowej dla miasta Leszna²⁸,
- 2) Koncepcja ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Bobrzy, Silnicy, Sufragańca i Lubrzanki na obszarze miasta Kielce²⁹,
- 3) Koncepcja odwodnienia Miasta Węgrów³⁰.

Katalog elektronicznych wersji uchwały i zarządzeń wymienionych powyżej w punktach 1-7 stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania.

²⁸ <http://bip.leszno.pl/arttykul/140/1351/program-zagospodarowania-wod-opadowych-i-rozwoju-kanalizacji-deszczowej-dla-miasta-leszna> (dostęp: 06.03.2020 r.)

²⁹ www.um.kielce.pl/gfx/kielce2/userfiles/files/srodowisko/opracowania/koncepcja_powodziowa_2011.pdf (dostęp: 06.03.2020 r.)

³⁰ <http://www.integrated.pl/index.php?id=53> (dostęp: 12.03.2020 r.)

4.5. Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

Uchwałą nr VIII/52/15 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego z dnia 26 maja 2015 r. przyjęto Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020³¹. Dokument przedstawia analizę przyrodniczych uwarunkowań retencjonowania wód, określa potencjał retencyjny zlewni rzek na terenie powiatu oraz wskazuje kierunki działań w zakresie zwiększenia zdolności retencyjnych Ziemi Dzierżoniowskiej.

Tabela 18 – Analiza dokumentu: Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

NAZWA DOKUMENTU: Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020
1. Charakter prawny dokumentu:
Dokument przyjęty na podstawie art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz art.3 pkt 3 i art. 19 ust.3a ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju
2. Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią:
<p>Jak w punkcie 4. Ponadto:</p> <p>Dokument zawiera szeroką i szczegółową analizę każdej ze zlewni powiatu dzierżoniowskiego pod kątem uwarunkowań dotyczących retencjonowania wody oraz ocenę ilościową i jakościową zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. W ślad za powyższym, opracowano programy zwiększenia retencji w poszczególnych zlewniach powiatu dzierżoniowskiego. Struktura tej części opracowania bazuje na wydzielonych zlewniach. W opracowaniu przedstawiono przyszłe kierunki działań, jakie można podjąć w zakresie możliwości zwiększenia zdolności retencyjnych Ziemi Dzierżoniowskiej. Przedstawiono plan budowy lub modernizacji istniejących obiektów małej retencji oraz wskazano skutki społeczno-ekonomiczne przyjętych rozwiązań. Wyniki przeprowadzonych prac zaprezentowano w formie kartograficznej.</p> <p>Opracowanie analizy przedstawionej powyżej można zdecydowanie rekomendować jako wzór do naśladowania dla wszystkich terenów, na których występuje ryzyko niekorzystnych zjawisk hydrologicznych (powódzie, susze, niedobory wody); w tym kontekście warto wskazać, że w opracowaniu wskazano metodykę mogącą znaleźć przełożenie na inne dokumenty.</p>
3. Rozwiązania dot. relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią:
Brak bezpośrednich ustaleń.

³¹ http://spdzierzoniow.bip.ornak.pl/pl/bip/uchwaly_rady/kadencja_v/sesje_2015/771870 (dostęp: 06.03.2020 r.)

4. Rozwiązania dot. zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu:

Dokument rekomenduje szereg działań sprzyjających retencji i ochronie przeciwpowodziowej (wskazując potencjalne miejsca zastosowania oraz prognozując sparametryzowaną skuteczność w zakresie przyrostu retencji):

- Zwiększanie retencji glebowej poprzez upowszechnianie w gospodarce rolnej właściwych zabiegów i metod zalecanych przez Kodeks dobrej praktyki rolniczej;
- Ograniczenie spływu powierzchniowego i zwiększenie zasilania wód podziemnych poprzez upowszechnianie w gospodarce rolnej sposobów użytkowania oraz agrotechnicznych zabiegów przeciwerozrywnych zalecanych przez Kodeks dobrej praktyki rolniczej;
- Weryfikacja istniejących rowów i urządzeń wodnomelioracyjnych oraz budowa i właściwa eksploatacja nowych;
- Zwiększanie lesistości kosztem wyłączenia z produkcji rolniczej gruntów marginalnych o niskiej wartości przyrodniczej;
- Tworzenie i ochrona zadrzewień śródpolnych oraz stref buforowych i miedz na terenach o intensywnej produkcji rolnej i wysokiej jakości bonitacyjnej gleb;
- Zachowanie lub odtwarzanie roślinności pasów brzegowych wzdłuż cieków i rowów odwadniających w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń biogennych;
- Tworzenie i ochrona śródpolnych oczek wodnych;
- Zachowanie i ochrona naturalnych koryt rzecznych na obszarach niezabudowanych;
- Zachowanie bądź odtwarzanie naturalnych terenów retencyjnych;
- Mała retencja w lasach i na terenach zurbanizowanych.

5. Rozwiązania dot. dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego:

Brak bezpośrednich ustaleń.

6. Rozwiązania dot. zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi:

Brak bezpośrednich ustaleń.

5. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza pozwoliła na stwierdzenie, że wiele rodzajów dokumentów strategicznych, planistycznych i programowych posiada potencjał sprzyjający zawarciu w nich instrumentów wspierających realizację PZRP. Stosunkowo rzadko zdarza się jednak, by instrumenty te były sformułowane w sposób, który wyrażałby się w sposób mogący znaleźć przełożenie na faktyczne działania lub zmianę dotychczasowej lub dominującej praktyki. Pozytywne wyjątki są spotykane głównie na szczeblu lokalnym – w szczególności w dużych miastach podejmujących praktyczne kroki w zakresie adaptacji do zmian klimatu (np. Wrocław, Kraków, Bydgoszcz, Warszawa). W poniższej Tabeli nr 20 przedstawiono podsumowujące zestawienie dokumentów przedstawionych w niniejszej pracy, w którym zobrazowano ich relacje do instrumentów wspierających realizację PZRP.

Tabela 19 Zawartość instrumentów wspierających realizację PZRP w przeanalizowanych dokumentach planistycznych.

Lp.	Dokument strategiczny, planistyczny lub quasi planistyczny	Zawartość instrumentów wspierających realizację planów zarządzania ryzykiem powodziowym				
		Rozwiązania ustalające zasady zagospodarowywania terenów zagrożonych powodzią	Rozwiązania dotyczące relokacji ludności i zabudowy z terenów zagrożonych powodzią	Rozwiązania dotyczące zapewnienia ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu	Rozwiązania dotyczące dostosowania istniejących obiektów budowlanych do standardów architektonicznych odpowiadających stopniowi i charakterowi zagrożenia powodziowego	Rozwiązania dotyczące zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi
1.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	+	0	+	+	0
2.	Polityka Ekologiczna Państwa 2030	+	0	+	0	0
3.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	0	+	+	+	0
4.	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	+	0	+	0	0
5.	Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030	+	+	+	+	0
6.	Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej	0	+	0	0	0
7.	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	+	+	+	+	0
8.	Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego	0	+	0	0	0
9.	Program adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatycznych do roku 2020	0	0	+	+	0

10.	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	+	+	+	+	0
11.	Plany przeciwdziałania skutkom suszy dla regionów wodnych	+	0	+	+	0
12.	Warunki korzystania z wód	0	0	+	+	0
13.	Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	+	+	+	0	0
14.	Program działań zwiększających retencję na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na obszarze ZP Wkry	++	0	++	++	0
15.	Program wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią	++	0	+	0	0
16.	Program Ochrony Środowiska dla miasta Mielca na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024	+	0/+	+	0	0
17.	Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu	++	0	++	0	0
18.	Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Otmuchów z 2017 r.	0	++	0	0	0
19.	Gminne uchwały dotyczące i retencji rozwiązań z zakresu wód opadowych	++	0	++	++	0
20.	Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014- 2020	++	0	++	0	0

Oznaczenia:

- 0 brak powiązań
- + ogólne powiązanie o charakterze deklaracji co do kierunku działań
- ++ skonkretyzowane powiązanie mogące mieć przełożenie na rozstrzygnięcia inwestycyjne i planistyczne (zagospodarowanie przestrzenne)

Z powyższego zestawienia wynika, że niektóre instrumenty wspierające realizację PZRP zostały uwzględnione w wielu dokumentach strategicznych różnych szczebli, niemniej część tych instrumentów jest wybitnie słabo reprezentowana w planach, programach, strategiach i dokumentach quasi-planistycznych.

Warto zwrócić uwagę, że niektóre dokumenty opracowane wskutek ustaleń PZRP (np. przywołany w niniejszej pracy „Program działań zwiększających retencję na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na obszarze ZP Wkry” lub powstający „Master Plan dla zlewni rzeki Bóbr”) nie mają jasno określonego charakteru prawnego, który umożliwiłby ich przełożenie na inne dokumenty planistyczne. O ile istnieje bezpośrednie przełożenie w zakresie uwzględniania w aktach planowania przestrzennego obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, to już nie ma prawnego obowiązku uwzględnienia w jakichkolwiek dokumentach ustaleń wynikających z opracowań analitycznych które powstały w oparciu o ustalenia PZRP.

W kontekście powyższego warto wskazać, że w art. 328 ust. 2 ustawy Prawo wodne wskazano obowiązki prawne organów administracji publicznej w zakresie monitorowania działań zawartych m.in. w PZRP. Wskazano tu katalog organów zobowiązanych do sprawozdawania realizacji działań zmierzających do realizacji zapisów zawartych w dokumentach planistycznych z zakresu gospodarki wodnej, w tym i w PZRP. Organami tymi są Wody Polskie oraz wojewodowie, marszałkowie województw, wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast i dyrektorzy urzędów morskich. Można z tego wyprowadzić wniosek, że ustawodawca wyraził w ten sposób wolę aby ustalenia PZRP były wdrażane przez ww. podmioty. Jednocześnie nie wskazano w ustawie konsekwencji z tytułu nieprzekazania sprawozdania (lub przekazania sprawozdania sporządzonego w sposób nieprawidłowy). Sprawozdania z realizacji PZRP powinny być sporządzane w oparciu o rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 14 grudnia 2018 r.³² w sprawie zakresu informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym i programie ochrony wód morskich, które pozostawia znaczne pole dowolności co do szczegółowości podawania danych. W oparciu o zapisy rozporządzenia nie da się również wprost wyprowadzić obowiązku formułowania informacji o sposobie uwzględnienia ustaleń PZRP w opracowywanych i przyjmowanych dokumentach strategiczno- planistycznych oraz w ramach postępowań administracyjnych.

Mając na uwadze powyższe, rekomenduje się rozważenie zmiany przepisów w zakresie:

- sformułowania obowiązku uwzględniania w dokumentacjach strategicznych i planistycznych nie tylko ustaleń wynikających z PZRP (choć trzeba podkreślić, że powinny one znaleźć odzwierciedlenie nie tylko w aktach planowania przestrzennego, ale i w strategiach rozwoju, programach ochrony środowiska i in.),
- uszczegółowienia wymagań w zakresie informacji przekazywanych w trybie art. 328 ust. 2 ustawy Prawo wodne,
- wprowadzenie sankcji z tytułu niewypełnienia obowiązku wynikającego z art. 328 ust. 2 ustawy Prawo wodne.

³² Dz. U. z 2018 r. poz. 2390

W kontekście postulowanych do rozważenia zmian prawnych, warto zwrócić uwagę na dodatkowe zagadnienia:

- Zasadnym jest wprowadzenie zmian do rozdziału 3 w dziale IV ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r., poz. 283 ze zm.) polegającej na włączeniu Wód Polskich w proces opiniowania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko - ze wskazaniem, że przedmiotem takiej współpracy organów byłby co najmniej zakres dotyczący ochrony przeciwpowodziowej, przeciwdziałania skutkom suszy i niedoborom wody.
- W celu możliwości wykorzystania i przetwarzania danych przestrzennych o środowisku w celu upowszechnienia przeprowadzania analiz związanych z retencją, niezbędne jest zapewnienie większej dostępności do tych informacji, w tym możliwości nieodpłatnego pozyskania i przetwarzania w przypadku, gdy odbywa się to w celu opracowania dokumentu strategicznego, poddania go procedurze sooś lub opracowania dokumentacji dla potrzeb postępowania administracyjnego.
- Zasadnym jest podjęcie kroków w celu wypełnienia luki, która powstanie w wyniku wygaśnięcia rozporządzeń dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego i zlewni.

Ponadto, zauważalna jest potrzeba opracowania dokumentu o charakterze wytycznych, który wskazałby możliwe przykłady zastosowania instrumentów wspierających realizację działań PZRP. Warto wskazać, że o ile w dziedzinie planowania przestrzennego powstają już pierwsze praktyczne opracowania na ten temat (np. opracowanie pn. „Mitygacja i adaptacja do zmian klimatu w planowaniu przestrzennym”, realizowane w latach 2019-2020 na zlecenie Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju) i istnieje bezpośrednie powiązanie prawne pomiędzy tymi obszarami prawa³³, to brak jest stosownych wytycznych w odniesieniu do innych dokumentów o charakterze strategicznym, programowym i quasi-planistycznym (tzn. dokumentów innych niż dokumenty z zakresu planowania przestrzennego, o których będzie mowa w przywołanej wyżej pracy). Publikacje, które się pojawiają w tej dziedzinie sprowadzają się najczęściej do mniej lub bardziej skonkretyzowanych zaleceń na temat tworzenia lub zachowania tzw. zielono-błękitnej infrastruktury – co jednak jest istotnym zawężeniem tematu z punktu widzenia systemu zarządzania ryzykiem powodziowym. Z tego powodu widoczna jest potrzeba dynamicznego rozwoju instrumentów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Warte rozpowszechnienia są również przedstawione w niniejszej pracy dobre praktyki samorządów gminnych. Popularyzowane miejskie plany adaptacji nie będą posiadały odpowiedniego potencjału i waloru praktyczności, jeśli nie będą „obudowane” odpowiednimi aktami prawnymi – np. wskazanymi w niniejszej pracy uchwałami rad gmin oraz zarządzeniami wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. W związku z powyższym, rekomenduje się wypracowanie rozwiązań prawnych, na mocy których

³³ zob. rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Ministra Inwestycji i Rozwoju z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie zakresu wymagań oraz warunków dla planowanej zabudowy oraz planowanego zagospodarowania terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz sposobu ich ustalania (Dz.U. z 2019 r. poz. 244).

zastosowanie ww. rozwiązań byłoby obligatoryjne w gminach, w obrębie których występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Ponadto, zauważalne jest, że żaden z omawianych dokumentów nie przedstawia rozwiązań dotyczących zarządzania gruntami pod wałami przeciwpowodziowymi. W tym zakresie rekomenduje się opracowanie dokumentów wzorowanych na przedstawionych w pracy „Programach wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią”. Działanie to powinno być poprzedzone zapewnieniem odpowiedniej podstawy prawnej w ustawie Prawo wodne oraz możliwie konkretnym wskazaniem odpowiedzialności za opracowanie i wdrażanie tego typu dokumentu.

6. Spis załączników

Załącznik nr 1 - Katalog elektronicznych wersji gminnych uchwał i zarządzeń dotyczących i retencji rozwiązań z zakresu wód opadowych wymienionych w rozdziale 4.4

7. Spis literatury

- Decyzja Nr 260 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie wprowadzenia Programu zintegrowanego Lasów Państwowych pn. "Program adaptacji lasowi leśnictwa do zmian klimatycznych do roku 2020" (B.I.LP. z 2016 r. nr 7, poz. 113)
- <https://strateg.stat.gov.pl> (dostęp: 06.04.2020 r.)
- Koncepcja ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Bobrzy, Silnicy, Sufragańca i Lubrzanki na obszarze miasta Kielce
(www.um.kielce.pl/gfx/kielce2/userfiles/files/srodowisko/opracowania/koncepcja_powodziowa_2011.pdf, dostęp: 06.03.2020 r.)
- Koncepcja odwodnienia Miasta Węgrów (<http://www.integrated.pl/index.php?id=53>, dostęp: 06.03.2020 r.)
- Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (<https://www.gov.pl/web/aktywapanstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu>, dostęp: 06.04.2020 r.)
- Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego (<https://rcb.gov.pl/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego/>, dostęp: 06.04.2020 r.)
- Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Wałbrzycha
(<http://bip.um.walbrzych.pl/artukul/1825/27987/prezydent-miasta-walbrzycha-podaje-do-publicznej-wiadomosci-informacje-o-przystapieniu-do-opracowania-projektu-miejskiego-planu-adaptacji-do-zmian-klimatu-dla-walbrzycha-w-zwiazku-z-prowadzona-strategiczna-ocena-oddziaływania-na-srodowisko>, dostęp: 06.04.2020 r.)
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Dolnej Wisły
(www.rzgw.gda.pl/index.php?mod=content&path=2,18,800,740,944, dostęp: 06.04.2020 r.)
- Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Otmuchów <http://www.gczk.otmuchow.pl/index.php/pliki-do-pobrania/summary/3-zarzadzanie-kryzysowe-obrona-cywilna/61-gminny-plan-zk-otmuchow-2017.html>, dostęp: 06.04.2020 r.)
- Program działań zwiększających retencję na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na obszarze ZP Wkry (<http://retencjawisla.pl/Regions/wkra-biblioteka>, dostęp: 06.04.2020 r.)
- Program ochrony i gospodarowania zasobami wodnymi dla miasta Krakowa
(https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=106464, dostęp: 06.03.2020 r.)
- Program Ochrony Środowiska dla miasta Mielca na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 (<https://prawomiejscowe.pl/UrządMiejskiwMielcu/>)
- Program wycinki drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla RZGW Kraków (<https://nfosigw.gov.pl/download/gfx/nfosigw/pl/nfoekspertyzy/858/160/1/2013-075.pdf>, dostęp: 06.04.2020 r.)
- Program zagospodarowania wód opadowych i rozwoju kanalizacji deszczowej dla miasta Leszna
(<http://bip.leszno.pl/artukul/140/1351/program-zagospodarowania-wod-opadowych-i-rozwoju-kanalizacji-deszczowej-dla-miasta-leszna>, dostęp: 06.03.2020 r.)
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskie
(<https://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf>, dostęp: 06.04.2020 r.)
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (<https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/strategiczny-plan-adaptacji-2020/>, dostęp: 06.04.2020 r.)

- Uchwała nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (<http://bip.umwd.dolnyslask.pl/plik,id,1220377,wer,1> , dostęp: 06.04.2020 r.)
- Uchwała nr CXV/3043/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie realizacji Planu Ograniczenia Skutków Powodzi oraz Odwodnienia Miasta Krakowa (https://www.bip.krakow.pl/_inc/rada/uchwaly/show_pdf.php?id=102949 , dostęp: 13.03.2020 r.)
- Uchwała nr VIII/52/15 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego z dnia 26 maja 2015 r. przyjęto Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 (http://spdzierzoniow.bip.ornak.pl/pl/bip/uchwaly_rady/kadencja_v/sesje_2015/771870 , dostęp: 06.03.2020 r.)
- Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego Nr V/11/8/2015 z dnia 31 sierpnia 2015 roku w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla województwa śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024” <https://archiwum-bip.slaskie.pl/dokumenty/2015/11/04/1446627023.pdf> , dostęp: 06.04.2020 r.)
- Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (<https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/wytyczne-do-programow-ochrony-srodowiska> , dostęp: 06.04.2020 r.)
- Zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa nr 2282/2019 z dnia 09 września 2019 r. w sprawie określenia kierunków rozwoju i zarządzania terenami zieleni w Krakowie na lata 2019 – 2030 (https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=115159 , dostęp: 06.03.2020 r.)

Akty prawne:

- Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 2014 r., poz.317 ze zm.)
- Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 2 kwietnia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Warty (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2014 r. poz. 2129 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 14 grudnia 2018 r.³⁴ w sprawie zakresu informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym i programie ochrony wód morskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2390)
- Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia "Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030" (M.P. z 2019 r., poz. 1060)
- Uchwała nr 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r. w sprawie przyjęcia "Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030" (M.P. z 2019 r., poz. 1150)
- Uchwała nr 162/2018 Rady Ministrów z dnia 29 października 2018 r. w sprawie przyjęcia „Systemu zarządzania rozwojem Polski”

³⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 2390

- Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia "Polityki ekologicznej państwa 2030 - strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" (M.P. z 2019 r., poz. 794)
- Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia "Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022" (M.P. z 2013 r., poz. 377)
- Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. z 2017 r., poz. 260)
- Uchwała Nr XVIII/418/19 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia ceny za odprowadzenie wód opadowych lub roztopowych ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzenia opadów atmosferycznych (<http://bip.mwik.bydgoszcz.pl/index.php/komunikaty/oplaty-za-wode-i-scieki/rok-2018/wody-opadowe-lub-roztopowe-2020-2022> , dostęp: 06.03.2020 r.)
- Uchwała nr II/21/2018 Rady Miejskiej Rumi z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie ustalenia ceny za usługę komunalną bezpośredniego i pośredniego odprowadzania wód deszczowych i roztopowych do systemów zamkniętej bądź otwartej kanalizacji deszczowej (<https://bip.rumia.pl/a,34582,uchwala-nr-ii212018-rady-miejskiej-rumi-z-dnia-13-grudnia-2018-roku.html> , dostęp: 06.03.2020 r.)
- Uchwała nr XV/268/15 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 3 września 2015 r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości powierzchni użytkowych lokali w ramach projektu intensyfikacji powstawania terenów zieleni w obrębie Miasta Wrocławia (<http://uchwaly.um.wroc.pl/uchwala.aspx?numer=XV/268/15> , dostęp: 06.03.2020 r.)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506 ze zm.)
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r., poz. 1121) – nieobowiązująca
- Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1541 ze zm.)
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2019 r., poz. 1398 ze zm.)
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r., poz. 293)
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2020 r. poz. 6)
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r., poz. 1295 ze zm.)
- Ustawa z dnia z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r., poz. 310 ze zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 ze zm.)
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r., poz. 283 ze zm.)
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r., poz. 512 ze zm.)
- Zarządzenie nr 1158/19 Prezydenta Wrocławia z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie gospodarowania wodami opadowymi we Wrocławiu (<http://uchwaly.um.wroc.pl/uchwala.aspx?numer=1158/19> , dostęp: 06.03.2020 r.)